

care se interzice total intrarea slugilor domnești pe teritoriul domeniului, ceea ce înseamnă, firește, că judecata, fiscalitatea, administrația se exercitau de către boier (sau mănăstire) cu slugile sale înarmate. Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare, împinși și de nevoia reunirii puterii țării întregi în mina lor, față de primejdia din afară, ajutați de dezvoltarea economică a țării, care a spart autarhiile domeniilor, au încercat (dar numai cel de al doilea a izbutit) să unifice puterea de stat în mina domniei.

Statul autoritar și centralizat domnesc ține de la Ștefan cel Mare și de la Radu cel Mare până la mijlocul secolului al XVI-lea. După aceea, boierimea se ridică din nou, ca urmare a opririi dezvoltării economice normale a țării. Supunerea Țărilor Române sub jugul politic și economic otoman, secătuirea producției prin exploatarea otomană aduc după dinsele încetinirea, în anumite laturi și regresul temporar al dezvoltării orașenilor și țăranilor liberi. Toată puterea economică și de aci și cea politică se concentrează în minile unei oligarhii boierești, care-și trăgea veniturile din comerțul de grâne cu Imperiul Otoman. Oricât de reduse erau prețurile oferite de turci pentru produsele agricole românești, acești boieri erau în câștig, pentru că nu investeau nimic în exploatarea moșiilor, produsele agricole destinate vinzării, surplusul ce rămânea peste nevoile de consum, erau obținute prin clacă, muncă gratuită a țăranilor iobagi. Acești țărani devin, la sfârșitul secolului al XVI-lea, legați de glie. Oligarhia boierească fiind singura putere economică a țării, devine, prin luptă cu domnia, care și-a apărât cîteva decenii pozițiile câștigate la sfârșitul veacului precedent, stăpîna politică a țării. Anume acum ea deține puterea, ocupînd dregătoriile principale ale statului domnesc, care dintr-un consiliu al marilor feudali pe lângă domn se transformă într-un organ de cîrmuire centrală a statului. Dregătoriile nu mai sînt o îndatorire feudală, am zice casnică, ci devin funcții foarte lucrative. Astfel se formează *statul nobiliar* sau *boieresc*. Între statul boieresc și fărâmițarea feudală, care a precedat încercarea de alcătuire a centralizării domnești, este o deosebire esențială. Centralizarea statului în a doua jumătate a secolului al XVI-lea era un fapt împlinit, asupra căruia nu s-a mai revenit. În vremea fărâmițării feudale boierii se luptau pentru dobîndirea privilegiilor de imunitate ale domeniilor lor. În statul boieresc ei se întrec în ocuparea dregătoriilor lucrative ale puterii centrale. Economia relațiilor de marfă-bani întrece pe cea naturală. Pe cînd, în vremea fărâmițării feudale, boierii fără dregătorii, ca martori ai activității domnești, erau prezenți în calitatea lor de mari stăpînitori de pămînt la alcătuirea privilegiilor, adesea chiar cu frații și fiii lor neindicați nominal, în statul boieresc, sfatul domnesc era un organ al statului format numai din dregători, cu denumirea precisă a fiecăruia.

Sub Vlad Țepeș și sub urmașii lui, sub Ștefan cel Mare întîlnim o luptă a domnului pentru înlăturarea fărâmițării feudale și supunerea beneficiarilor ei în favoarea stăpînirii centrale domnești. În schimb, sub Petru Rareș și mai ales sub fiii săi, sub Alexandru Lăpușneanu în Moldova, iar în Țara Românească, sub Mircea Ciobanul și sub Petre Cercel, adică în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, se desfășoară ofensiva boierimii, a unei părți din boierime, pentru acapărarea puterii centrale a statului. Apărarea domniei se manifestă prin tăieri de capete, dar ea fu în cele din urmă înfrîntă, datorită împrejurărilor economice și sociale.

Avem așa dar, două momente ale luptei dintre domnie și marea boierime, primul cînd se destramă fărâmițarea feudală, la sfârșitul secolului al XV-lea,